

Клименко Алла Володимирівна,
начальник відділу ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-8806-8215

СИСТЕМА ПРОСТЕЖУВАНOSTІ – ШЛЯХ ДО БЕЗПЕЧНОСТІ ПІРОТЕХНІЧНИХ ВИРОБІВ

У статті розглянуто одну з основних вимог безпеки, якій мають відповідати піротехнічні вироби для того, щоб їх можна було представити на ринку, – простежуваність. Основні вимоги до простежуваності – забезпечення можливостей органам ринкового нагляду знаходити відповідальних суб'єктів господарювання й отримувати докази відповідності продукту встановленим вимогам безпеки. Простежуваність має давати впевненість у тому, що продукція є безпечною для споживача або кінцевого користувача.

Ключові слова: простежуваність, органи ринкового нагляду, безпечність продукції, технічне регулювання, маркування.

В статье рассмотрено одно из основных требований к безопасности, которой должны соответствовать пиротехнические изделия для того, чтобы их можно было представлять на рынке, – прослеживаемость. Основные требования к прослеживаемости – обеспечение возможностей органам рыночного надзора находить ответственных субъектов хозяйствования и получать доказательства соответствия продукта установленным требованиям безопасности. Прослеживаемость должна давать уверенность в том, что продукция безопасна для потребителя или конечного пользователя.

Ключевые слова: прослеживаемость, органы рыночного надзора, безопасность продукции, техническое регулирование, маркировка.

Усі піротехнічні вироби, які знаходяться в обігу на території України, мають відповідати вимогам законодавства про безпечність [1].

Піротехнічні вироби, що реалізуються суб'єктами господарювання, підлягають оцінці відповідності, тобто повинні мати реєстраційні номери, присвоєні органом з оцінки відповідності, що здійснює оцінку відповідності, згідно з процедурами, зазначеними в технічному регламенті [3, 4].

Простежуваність – можливість ідентифікувати оператора ринку, час, місце, предмет та інші умови поставки (продажу або передачі), достатні для встановлення походження піротехнічних виробів.

Вимоги до простежуваності уможливають простеження історії продукту та сприяють ринковому нагляду. Вони дають можливість органам ринкового нагляду знаходити відповідальних суб'єктів господарювання й отримувати докази відповідності продукту вимогам.

© Klymenko Alla, 2019

Вимоги до простежуваності включають маркування продукту та визначення суб'єктів господарювання в ланцюзі розповсюдження [4].

Простежуваність є важливою тому, що вона дає можливість забезпечити ефективне дотримання вимог шляхом здійснення ринкового нагляду через застосування коригувальних заходів, у тому числі вилучення та відкликання. Вона уможливорює простеження руху небезпечних або невідповідних продуктів у ланцюзі розповсюдження та визначення ролі й обов'язків суб'єкта господарювання в цьому ланцюзі.

Простежуваність дозволяє органам ринкового нагляду простежувати рух продуктів “до воріт” заводу, а в певних випадках – від заводу до кінцевого користувача. На думку виробника, простежуваність є важливою тому, що вона уможливорює дієвий контроль від процесу виробництва та постачальників до реалізації продуктів, а також контроль над ланцюгом розповсюдження продуктів після їх уведення в обіг. У разі невідповідності виробники мають можливість зменшити наслідки відкликань або вилучень залежно від точності їхньої системи *простежуваності*.

Зокрема, як свідчить Положення щодо простежуваності, виробники й постачальники зобов'язані для полегшення простежуваності піротехнічних виробів, крім основної інформації щодо маркування, нанести ще й реєстраційний номер, присвоєний визначеним органом з оцінки відповідності, що здійснює оцінку відповідності згідно з процедурою оцінки відповідності за модулем В [4].

Реєстраційний номер для відстеження продукції має бути наведено в форматі: UA.TR.XXX-ZZZZ....., де UA.TR.XXXX – ідентифікаційний номер призначеного органу, що видав сертифікат експертизи типу; YY – скорочене позначення класу феєрверка (F1, F2 або F3 для класів 1, 2 або 3 відповідно); ZZZZ – поточний номер, який використовує уповноважений орган. Зразок маркування із зазначенням реєстраційного номера наведено на рис. 1 і 2.

Зазначення на продуктах найменування та адреси виробника, а на імпортованих продуктах – також найменування та адреси імпортера, є основною вимогою простежуваності. За необхідності це дає можливість органам ринкового нагляду швидко контактувати із суб'єктом господарювання, відповідальним за введення небезпечного продукту або продукту, що не відповідає вимогам, в обіг на території України. Не існує прямої вимоги, аби адресам передували слова: “Виготовлено (ким)”, “Імпортовано (ким)” або “Представником є”. Однак ця інформація не повинна вводити в оману кінцевого користувача та органи ринкового нагляду щодо місця виготовлення та адреси кожного суб'єкта господарювання (таке сплутування може виникнути, наприклад, коли найменування розповсюджувача зазначено на пакуванні, а найменування виробника нанесено на продукті всередині). Якщо це не зазначено, органи ринкового нагляду визначатимуть роль кожного суб'єкта господарювання. Тож якщо суб'єкт господарювання виконує іншу роль, він повинен сам це доводити.

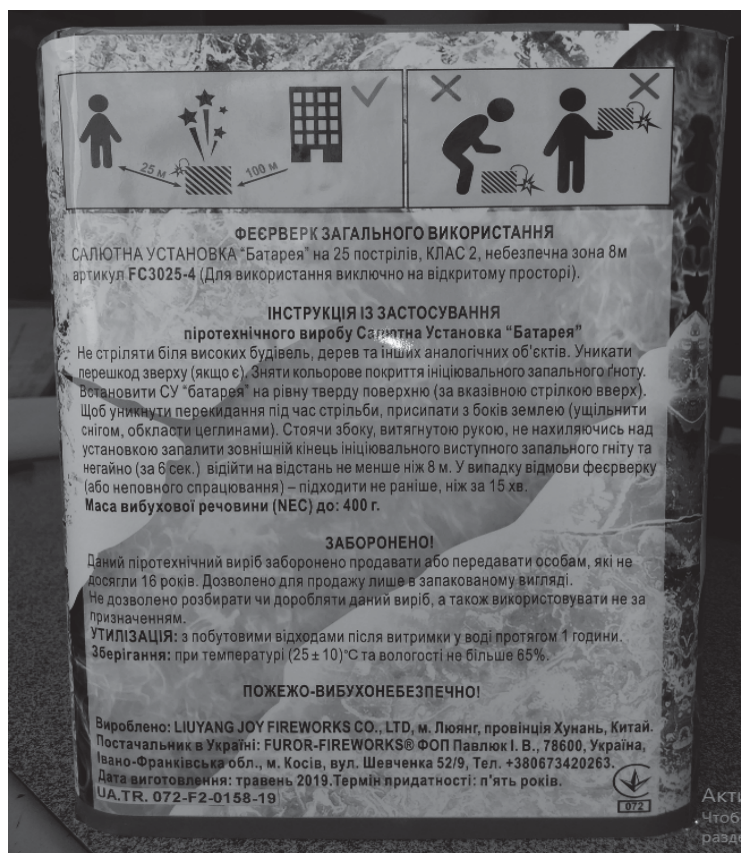

Рис. 1. Зразок маркування з реєстраційним номером для відстеження продукції.

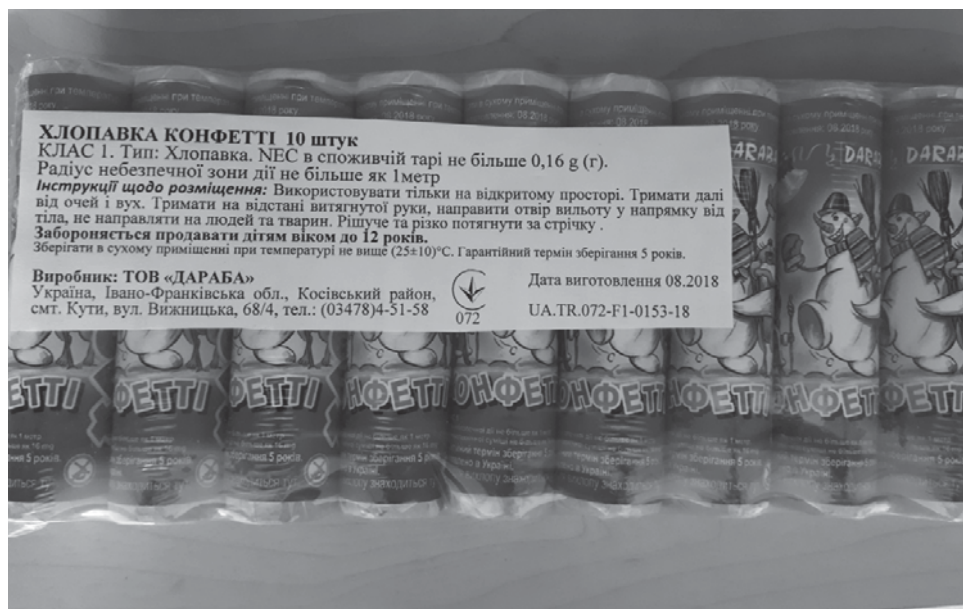

Рис. 2. Зразок маркування з реєстраційним номером для відстеження продукції.

© Klymenko Alla, 2019

Для реалізації продуктів установлюють поточні практики простежуваності, вимагаючи нанесення спеціальних етикеток простежуваності. Вимоги технічного регламенту піротехнічних виробів відображені в національних стандартах України, що є добровільно-доказовою базою, зобов'язують виробників зазначати на продукті або, якщо це неможливо, на його пакуванні або в документі, що супроводжує продукт, такі три елементи:

- своє найменування, зареєстроване комерційне. Таке сплутування може виникнути, наприклад, коли найменування розповсюджувача зазначено на пакуванні, а найменування виробника нанесено на продукті всередині;

- найменування або зареєстровану торговельну марку (торговельна марка – це розпізнавальний знак або позначка, які використовують фізична особа, комерційна організація або інша юридична особа для позначення того, що продукти або послуги для споживачів з цією торговельною маркою, походять з унікального джерела, а також для відрізнення відповідних продуктів чи послуг від продуктів чи послуг інших осіб. Торговельна марка – це різновид інтелектуальної власності й, зазвичай, є іменем, словом, фразою, логотипом, символом, дизайном, зображенням чи поєднанням цих елементів) і адресу, за якою до них можна звертатися. Адреса повинна вказувати на єдине місце, у якому можна звернутися до виробника [4];

- імпортерів зазначати на продукті або, якщо це неможливо, на його пакуванні, або в документі, що супроводжує продукт, такі три елементи: свої найменування, зареєстроване комерційне найменування або зареєстровану торговельну марку і адресу, за якою до них можна звертатися;

- виробників – забезпечувати зазначення на їхніх продуктах типу піротехнічного виробу, класу небезпеки та іншої обов'язкової інформації згідно з [4].

Виробники мають зазначати на продукті або, якщо це неможливо, на його пакуванні та/або в документі, що супроводжує продукт, такі три елементи: свої найменування, зареєстроване комерційне найменування або зареєстровану торговельну марку й адресу, за якою до них можна звертатися. Найменування та адреси повинні, як правило, бути нанесені на продукт. Проте вони, як виняток, можуть бути нанесені в іншому місці, якщо це правило неможливо виконати. Такий захід є виправданим, якщо їхнє нанесення на продукт неможливе з обґрунтованих технічних чи економічних причин, за винятком, однак, естетичних міркувань. Потребу в такому заході оцінює виробник. Таке оцінювання необхідно проводити з урахуванням розміру або характеру продукту [4].

Деякі піротехнічні вироби, наприклад шутихи, є занадто малими для нанесення такої інформації. У таких випадках порядок пріоритетів є таким: як перша альтернатива – розміщення цієї інформації на пакуванні, як друга альтернатива – у супровідному документі, за винятком випадків, коли національний стандарт вимагає, щоб інформація була розміщена як на пакуванні, так і в супровідних документах.

Якщо на феєрверку недостатньо місця для зазначення вказаної інформації шрифтом розміру не менше 2,8 мм, то в цьому випадку назву, клас та інформацію щодо безпеки наводять шрифтом із розміром 2,1 мм. Якщо ж на феєрверку недостатньо місця для наведення всієї передбаченої інформації навіть шрифтом меншого розміру, то в цьому разі на феєрверку зазначають інформацію тільки

про виробника або імпортера (якщо виробник не належить до Європейського Союзу). В Україні, якщо виробник не є резидентом України, зазначають інформацію про постачальника [4].

Якщо на феєрверку не повністю наведено інформацію відповідно до інформації щодо безпеки, або якщо споживча тара слугує захистом для ініціувального запального ґніту, у таких випадках феєрверки мають продавати лише в споживчій тарі, на яку має бути нанесено попередження: “Дозволено для продажу тільки в упакованому вигляді”. Якщо захистом для ініціувального запального ґніту слугує комплектне пакування, на ньому в такому випадку теж має бути нанесено попередження: “Дозволено для продажу тільки в упакованому вигляді” [4].

Це попередження має бути поруч із назвою типу або позначенням класу феєрверка.

Виробник має дотримуватись такої вимоги. Це положення означає, що у випадку продуктів, які реалізуються без пакування або без будь-яких супровідних документів, найменування та адреса виробника повинні бути зазначені на самому продукті [4].

Адреса має вказувати на єдине місце, у якому можна звернутися до виробника, зокрема органам ринкового нагляду. Юридичний документ зобов'язує виробника зазначати на продукті єдиний контактний пункт. Дозволяється зазначати тільки один-єдиний контактний пункт на кожному продукті. Це не обов'язково адреса, за якою виробник дійсно зареєстрований. Такою адресою може бути, наприклад, адреса одного з уповноважених представників або центрів обслуговування клієнтів. Виробник може, тим не менш, вказувати й інші адреси за умови, що чітко зрозуміло, яка з них є єдиним контактним пунктом. Тож остання має зазначатися на продукті/в документації як “єдиний контактний пункт”. Адреса чи назва країни обов'язково повинна бути перекладена українською мовою. Веб-сайт – це додаткова інформація, але його недостатньо, щоб слугувати адресою. Зазвичай адреса складається з назви вулиці та номера будинку або поштової скриньки та номера, а також поштового індексу і назви міста.

Тож система простежуваності та постійно діючі процедури, засновані на принципах оцінювання відповідності, дозволяють чітко визначити винного, якщо трапився прикрий випадок появи на ринку небезпечного феєрверка.

Така система дає можливість надати належну інформацію державному органу контролю піротехнічних виробів у якнайстисліші терміни.

Простежуваність є ефективним засобом захисту споживача, який у разі інциденту з піротехнічним виробом дає можливість розповсюдженню визначити, куди було направлено небезпечну продукцію і звідки отримано джерело загрози, тобто простежити весь шлях небезпечної продукції [2].

Тому інформаційне забезпечення та надання інформації є важливим кроком до впровадження технічного регулювання у сфері оцінки відповідності піротехнічних виробів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII . Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 14. Ст. 1 URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/124-19/paran139> (дата звернення: 23.09.2019.)

© Klymenko Alla, 2019

2. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2011. № 21. С. 1112. Ст. 144.
3. Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 839. База даних. Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/839-2011-%D0%BF> (дата звернення 23.09.2019).
4. ДСТУ EN 15947-3:2014 Піротехнічні вироби. Феєрверки 1-го, 2-го та 3-го класів. Ч. 3: Мінімальні вимоги до маркування (EN 15947-3:2010, IDT).

REFERENCES

1. Pro tekhnichni rehlementy ta otsinku vidpovidnosti: Zakon Ukrainy vid 15.01.2015 № 124-VIII. "On Technical Regulations and Conformity Assessment: Law of Ukraine 124-VIII of January 15, 2015 Information of the Verkhovna Rada (IVR)". 2015. No. 14. Art. 1 URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/124-19/paran139> (date of application: 23.09.2019) [in Ukrainian].
2. Pro derzhavnyi rynkovyi nahliad i kontrol nekharchovoi produktsii: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2735-VI. "On State Market Supervision and Control of Non-Food Products: Law of Ukraine of December 27, 2010 No. 2735-VI". Information of the Verkhovna Rada (IVR). 2011. No. 21. 1112p. Art. 144 [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Tekhnichnoho rehlementu pirotekhnichnykh vyrobiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.08.2011 № 839. Baza danykh. "On approval of the Technical Regulations of pyrotechnic products: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dd. 03.08.2011 No. 839. Database". Legislation of Ukraine / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/839-2011-%D0%BF> (date of application: 23.09.2019) [in Ukrainian].
4. DSTU EN 15947-3:2014 Pirotekhnichni vyroby. Feierverky 1-ho, 2-ho ta 3-ho klasiv. "DSTU EN 15947-3: 2014 Pyrotechnic articles. 1st, 2nd and 3rd class fireworks". Part 3: Minimum marking requirements (EN 15947-3: 2010, IDT) [in Ukrainian].

UDC 34.096 (006.83.012.024)

Klymenko Alla,Head of the Department, State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-8806-8215

TRACEABILITY SYSTEM – THE WAY TO SAFETY OF PYROTECHNIC PRODUCTS

The Law of Ukraine "On Technical Regulations and Conformity Assessment" dated January 15, 2015 No. 124-VIII regulates that the products supplied to the market or placed into commission must comply with the regulations currently applicable in Ukraine (technical regulations, standards, product specifications) [1]. In other words, if the products are subject of technical regulations (TR), such products must undergo conformity assessment according to the procedures specified in the relevant technical regulations.

Thus, the purpose of the article is proving that the traceability of pyrotechnic products allows tracing the history of the product and contributes to market surveillance. It allows the market supervision authorities identify responsible economic entities and obtain evidence of fireworks compliance with the established requirements. Traceability is important for ensuring effective compliance through market surveillance of corrective measures, including seizure and feedback. It is possible to trace the movement of

© Klymenko Alla, 2019

hazardous or unsuitable products in the distribution chain and to define the role and responsibilities of the business entity in that chain.

Traceability allows market surveillance authorities to track the movement of products to the factory gate and, in some cases, from the factory to the end user. According to the manufacturer, traceability is important because it makes effective control of the production process and suppliers to the sale of products, as well as control over the chain of distribution of products after their introduction into circulation. In the case of discrepancies, manufacturers can reduce the impact of recalls or withdrawals, depending on the accuracy of their traceability system.

Manufacturers and importers should keep records of the registration numbers of the pyrotechnic products which they supply to the market and provide this information to the market surveillance authorities upon request.

Information contained in the article may be useful for customers, business entities, representatives of market supervision, personnel, conducts conformity assessment, and other interested persons.

Keywords: traceability, market surveillance, product safety, technical regulation, labelling.

Отримано 16.10.2019